

Jiní spolubratři měli posudky jako fanatičtí zavilí nepřátelé dělnické třídy a socialismu, a tedy i daleko těžší tresty. Vzpomínám, že i z Konzistoře bývaly špatné posudky na zatčené kněze – ze strachu, nebo na objednávku StB.

Jak tvé zatčení přijali rodiče?

Když mne sebrali, udělali u nás doma prohlídku, sebrali všechna moje vysvědčení, sbírku starých pohlednic z devatenáctého století. Prý že jde o korespondenci a ještě matce řekli: „No on se k vám syneček jen tak nevrátí.“ Ale maminka se nedala: „To jsem ráda, už jsem měla strach, že všichni slušní lidé jsou zavření a on je pořád venku!“ Také si poplakala, ale ne před estébáky. Tak to brala a já to mám po ní.

Kam jsi nastoupil k výkonu trestu?

Po krátkém intermezzu na dole v Ostravě – Heřmanicích jsem byl převelen do pevné věznice Valdice u Jičína, zvané mezi zločinci „Kartouzy“. V Ostravě nevěděli, co se mnou dělat, vážil jsem sotva pětapadesát kilogramů a ještě jsem měl úraz. A v té době přišel pokyn všechny duchovní a s jejich případy související laiky, kteří zůstali ve vězení i po amnestii v roce 1960, soustředit do Valdic. Já jsem to pochopitelně uvítal.

Jak to myslíš?

Byla tam komunita církevního „výkvětu“, těch, kteří neprošli žádnou amnestií pro strach soudruhů z jejich eventuálního působení v případě propuštění na svobodu. A mohl jsem studovat. Brousili jsme křišťál do lustrů a přitom jsme mohli prohodit pár slov. Měsíc jsem pracoval třeba s Josefem Zvěřinou, pak s Antonínem Mandlem, s Josefem Ondokem a tak dále. Nechyběly ani zkoušky. Nakonec jsem absolvoval třicetidenní exercicie s Josefem Zvěřinou a kněžské svěcení z rukou biskupa Otčenáška.

Kdo z kněží se tě ve Valdicích ujal?

Josef Zvěřina. Hned zkraje mi řekl: žádné válení, budeš makat! (*smích*) Věděl jsem samozřejmě také o komunitě spolubratří

jezuitů – asi patnácti, a to dvou provinciálů, několika rektorů, a hlavně Jána Korce, Dominika Kaľaty, Petera Dubovského – tajně vysvěcených mladých biskupů. Ale myslím, že ze mne měli strach. Když jsem se ptal, zda by mohla pokračovat moje formace a studium, rektor našeho scholastikátu P. Vojtek mi řekl: „Chlapče, tady to nejde, nemáme žádné knihy...“ Přece jen jsem přišel do vězení později než oni, znali jsme se většinou letmo z konce čtyřicátých let.

Měli už špatnou zkušenost s nějakým novicem, který se dostal dřív ven právě proto, že podepsal spolupráci. Svěřili mu propozice pro lidi venku a on to všechno předal StB. Z jezuitů mi vlastně přednášel jen Ján Dieška z Oravy, ze Slovenska, a to jen proto, že ho o to požádal Josef Zvěřina. Znali se díky aktivitě v Kolakovičově Rodině.

Ján měl vynikající vzdělání, byl o dvacet let starší, studoval tedy ještě před válkou na Slovensku, ale i v Jersey, v Lyonu, v Lovani a v Římě. Studoval i na Gregoriáně a na Papežském orientálním ústavu. Byl to úžasný člověk. Vizionář a teolog velkého formátu. Dieška dokonce učil papeže Pia XII. několik slovenských vět, když měla před papeže předstoupit slovenská delegace. Díky tomu měl možnost papeži přiblížit souvislosti vzniku Slovenského štátu i vztahy s nacistickým Německem a papež potom napsal Tisovi dopis, aby složil úřad.

Provinciál Mikuš o tom věděl a zazlíval mu jeho „působení“ ve Vatikánu, kam měl Dieška na pokyn Pia XII. volný přístup. Mikuš chtěl dokonce Diešku propustit z řádu, ten se ale odvolal k hlavnímu představenému do Říma a tehdejší generál Ledóchowski ho nevyhodil a případ uzavřel slovy: „Běž domů a pohybuj tam stojatými vodami!“ Na tu větu myslím dodnes.

Ve Valdicích pak Janko ošetřoval exprovinciálovi špatně se hojící rány na nohou a občas si neodpustil poznámku: „Vidíš, starký, kdo by ti to tak s láskou robil, kdybys mne byl propustil z řádu?“

Myslím, že právě Ján Dieška mi dal základní teologické nasměrování. Oblíbil si mne a Jaroslava Vrbenského a dával nám lekce.